3.6. İ'câzu'l-Kur'an

İ'câz, sözlükte aciz bırakmak demektir. Terim olarak ise insanların Kur'an'ın benzerini getirmekten aciz kalmasıdır. Mucize kelimesi de i'câz ile aynı kökten olup 'aciz bırakan şey' anlamına gelir. Bu anlamda Kur'an-ı Kerim Hz. Peygamber'in en büyük mucizesidir.

Kur'an-ı Kerim, Arap lisanının mesel, yemin, kıssa gibi bütün dil özelliklerini kullanmakla birlikte, kendine özgü ifade tarzı çok farklıdır. Kur'an'ın meydan okumasına rağmen aynı dili kullananlar onun benzerini asla getirememişlerdir. Müşrikler, Kur'an'ı kendilerine okuyan Peygamberimizin risaletini kabul etmemişlerdir. Fakat, Kur'an'ın verdiği bilgi ve okunuşundaki ses fonetiğinin cazibesine kapılarak gizlice onu dinlemekten de kendilerini alamamışlardır.

Kur'an'ın nazil olduğu gün gibi hiç değişmemesi ve yaklaşık yirmi üç yılda parça parça inmesine rağmen ayet ve sureleri arasındaki mükemmel ahenk pek etkileyicidir. Benzerini getirmekten aciz kalanlar, onun nurunu söndürmek istemişler ama başaramamışlardır: **"Allah'ın nurunu ağızlarıyla (üfleyip) söndürmek istiyorlar. Halbuki kâfirler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlayacaktır."**[29]

Kur'an'ın okundukça anlam ve konu içeriğinin zenginleşmesi ve her yönüyle daima taze kalması dikkat çekicidir. Kur'an'da ayet ve surelerin alışılagelen nesir ve nazım şeklinden ayrı, kendine has bir şekilde dizilişi, okunuşu ve konuyu işleyiş tarzıyla muhataplarını kendine hayran bırakmaktadır.

Kur'an, kendisinin ilahi kaynaklı bir kitap olduğuna karşı çıkanlara meydan okuyarak onlardan, bir benzerini ortaya koymalarını istemiştir. Bununla ilgili olarak önce İsrâ suresi, 88. ayet, 'İnsanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar bile onun benzerini getiremeyeceklerini' ilan etmiştir. Müşrikler 'Kur'an'ı Muhammed uydurdu' şeklinde iddialarını devam ettirince, bu defa Hud suresi, 13. ayette, **"Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi siz de onun benzeri on sure getirin ve Allah'tan başka, çağırabileceğiniz kim varsa onları da yardıma çağırın."** diye meydan okumuştur. Yunus suresi, 38. ayette ise güçleri yetiyorsa Kur'an surelerinin benzeri sadece bir sure ortaya koymaları istenmiştir. Elbette buna da güçleri yetmemiştir. En sonunda Bakara suresi, 23-24. ayetler kesin hükmü şöyle vermiştir: **"Eğer kulumuza indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sure getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi de yardıma çağırın. Eğer, yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- o halde yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının. O ateş kafirler için hazırlanmıştır."** Tarih boyunca bu meydan okumaya bir karşılık verilememiştir.

NOT EDELİM

Kur'an hakkında kullandığımız i'câz ile îcâz arasındaki fark şöyledir: Birincisi (i'câz), bir şeyin benzerini yapmada veya bir sözün benzerini söylemede herkesi susturma, acze düşürme, güçsüzleştirme, bir şeyi yapamaz hale getirmedir.

(İsra suresi, 88. ayet; Hud suresi, 13. ayet; Yunus suresi, 38. ayet; Bakara suresi 23-24. ayetler)

İkincisi (îcâz) ise kısaltma, özetleme anlamlarına gelir. Îcâz, edebiyatta, az sözle çok şey anlatma sanatıdır. Kur'an'da en çok karşımıza çıkan edebi sanatlardan birisidir.

BİLGİ KUTUSU

Mucizenin iki hedefi vardır. Birincisi, peygamberlerin risaletini ispat etmek, ikincisi, insanların hidayetine vesile olmaktır.

İnsan mucize karşısında üç şekilde acze düşer:

1. Aynısını yapamaz.
2. Yalanlayamaz.
3. Karşı koyamaz.

29 Tevbe suresi, 32. ayet.

Kur’an, insanın iman, ibadet, ahlak, düşünce ve sosyal hayattaki ihtiyaçlarını karşılama yönünden eşsizdir, hükümleri çağlar üstüdür. O; ilim, hüküm ve beyan bakımından insan gücünü aşan niteliklerle doludur. Bu meziyetler, Kur’an’ın nazım ve te’lifi, gaybi haberler vermesi, beşeri ihtiyaçları karşılaması ve bilimsel bazı mucizelere işaret etmesi konularında bariz olarak görülür.

Onun nazmı ve dizilişi, te’lifi öyle üstündür ki, daha güzel olsun diye tek bir harfini bile yerinden oynatmak mümkün değildir.

Kur’an’ın gaybi haber vermesine, Miladi 614 yılında Sasaniler tarafından kesin bir şekilde mağlup edilen Bizanslıların çok yakın bir zamanda onlara galip geleceğini bildirmesi ve yedi sene sonra bu galibiyetin gerçekleşmesi örnek verilebilir.[30]

Hidayet kitabı olan Kur’an zaman zaman bilimsel konulara da değinmiştir. Mesela, Dünya, Güneş, Ay ve bütün gök cisimlerinin birleşik bir gaz kütlesinden koptuğu, arzın yuvarlak olduğu, hava basıncının varlığı gibi birtakım bilgilerden kitapta söz edilmiştir.

YAZALIM

Nar, naim, adn, hutame, me’va, cahim, daru's-selam, sakar, firdevs, daru'l-karar, saîr.

Kur’an’daki bu iki nezair örneklerini, cennet ve cehennem isimleriyle eşleştirerek defterinize yazınız.

30 bk. Rûm suresi, 1-5. ayetler.
31 bk. Bakara suresi, 5. ayet.
32 İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, s. 184.